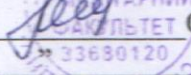

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

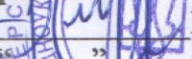
ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

“” Оксана ГОМОТЮК
33680120 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

“” Віктор ОСТРОВЕРХОВ
33680120 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІНОТ

“” Святослав ПИТЕЛЬ
33680120 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

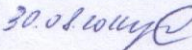
Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 012 Дошкільна освіта.

Освітньо-професійна програма – Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта.

Кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен
Денна	1	1	30	30	4	8	48	120	2
Заочна	1	1	8	4	-	-	108	120	2

Тернопіль – 2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26 червня 2024р.)

Робочу програму склала к.пед.н., доцент кафедри освітології і педагогіки Оксана КРИЧКІВСЬКА.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 1 від 26 серпня 2024р.).

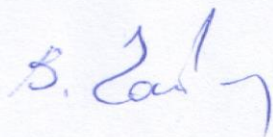
Завідувач кафедри,
д.пед.н., проф.

Лілія РЕБУХА

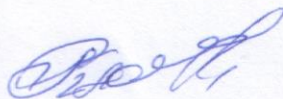
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 013 «Початкова освіта» (протокол №1 від 30 серпня 2024 р.).

Голова групи забезпечення
спеціальності, д.пед.н.,
професор

Володимир ЧАЙКА

Гарант ОП, к.пед.н., доцент

Ольга ГЛАВАЦЬКА

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «Історія педагогіки»**

1. Опис дисципліни «Історія педагогіки»

Дисципліна «Історія педагогіки»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – 012 «Дошкільна освіта» Освітньо- професійна програма – Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта	Рік підготовки: <i>Денна – 1 курс</i> <i>Заочна – 1</i> <i>курс</i> Семестр: <i>Денна – 2 семестр</i> <i>Заочна – 2 семестр</i>
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин <i>денна – 120 год.</i> <i>заочна – 120 год.</i>		Самостійна робота: <i>Денна – 56 год.</i> <i>Заочна – 108 год.</i> Індивідуальна робота – 4 год. Тренінг <i>Денна – 8</i> <i>год.</i>
Тижневих годин – 8 год., <i>з них аудиторних – 4 год.</i>		Вид підсумкового контролю – екзамен

**2. Мета і завдання дисципліни
«Історія педагогіки»**

Мета викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки» полягає у формуванні у студентів цілісного уявлення про розвиток педагогічної думки та освітніх практик від давнини до сучасності. Вивчення основних педагогічних ідей, концепцій та напрямів дозволяє майбутнім педагогам краще зрозуміти витoki і трансформацію освітніх систем, аналізувати історичний досвід та застосовувати його

для вирішення актуальних проблем сучасної освіти.

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки» є формування у студентів цілісної системи історико- педагогічних знань, уміння мислити педагогічними категоріями, аналізувати, зіставляти теоретичні погляди, педагогічні процеси та явища, характеризувати тенденції їх розвитку; розширення наукового і загальнокультурного світогляду та формування вміння застосовувати набуті знання у майбутній освітній діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- забезпечення знаннями щодо особливостей, закономірностей і тенденцій розвитку виховання, освіти й педагогічної думки різних народів з найдавніших часів до сьогодення;
- набуття вмінь аналізу та співставлення теоретичних поглядів педагогів, процесів та явищ педагогічної практики в країні, регіоні та світі, виявлення тенденцій розвитку;
- набуття вмінь аналізу літератури з проблем розвитку освіти (вітчизняної та зарубіжної), творів педагогів і просвітителів різних часів;
- формування системи професійних цінностей, що поєднують повагу до національної історико-педагогічної спадщини, патріотизм, толерантне ставлення до світового досвіду виховання й навчання;
- ознайомлення з документами провідних Міжнародних інституцій у сфері освіти, державними документами про освіту та виховання розвинених країн світу та України;

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Дисципліна «Історія педагогіки» передбачає наявність знань із суміжних дисциплін: «Історії та культура України»,

«Педагогіки», «Інформаційно-аналітичні технології у наукових пошуках»,

«Психології професійної діяльності», «Філософії», цілеспрямованої роботи над вивченням спеціалізованої літератури, використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізування та використання інформації з різних джерел, активності на лекціях і практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.4. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в

професійній діяльності.

3. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

4. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування

ціннісних орієнтацій.

5. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

6. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

8. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту діяльність.

9. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

2.1. Результати навчання

1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

2. Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

4. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

5. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

6. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й

позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

7. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

8. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

9. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

10. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

11. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

12. Пропонувати власні способи вирішення психолого-педагогічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія педагогіки»

Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної школи та педагогіки

Тема 1. Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.

Освіта й виховання в античному світі (спартанська та афінська системи виховання, педагогічні ідеї античних філософів); історія становлення університетів; педагогічні ідеї епохи Відродження; епоха Нового часу; основні етапи життєдіяльності Я. А. Коменського; складові концепції видатного чеського педагога.

Література: [3; 14; 16; 21].

Тема 2. Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж. Руссо та Дж. Локка.

Стан суспільного розвитку країн Західної Європи в період буржуазних революцій; основні педагогічні ідеї Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо; основні положення педагогічних поглядів представників епохи Просвітництва.

Тема 3. Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX століть.

Основні етапи життя й діяльності Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта, А. Дістервега; основні положення педагогічних систем представників ідеї розвивального навчання.

Література: [3; 14; 15; 20; 21].

Змістовий модуль 2. Історія вітчизняної школи та педагогіки

Тема 4. Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.

Стан суспільного розвитку Київської Русі; основні етапи розвитку писемності та шкільної освіти; система шкіл і методика викладання в них; педагогічні пам'ятки Київської Русі; витоки вітчизняної духовної культури й системи духовних цінностей українців; процес становлення й розвитку системи середньої освіти (братські школи) та вищої освіти (Острозька академія); чинники розвитку педагогічної думки й педагогічні погляди українських просвітителів епохи Відродження й подальшого часу.

Література: [3; 14; 16; 22].

Тема 5. Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.

Процес розвитку національної системи вищої освіти (Києво-Могилянської академії) та середньої (колегій) за часів національного відродження та подальшої денационалізації на українських землях (Лівобережна та Правобережна Україна). Вплив епохи Просвітництва на розвиток прогресивних ідей української педагогічної думки та діяльності просвітників.

Література: [3; 11; 15; 21; 23].

Тема 6. Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).

Основні положення освітніх реформ, що сформували систему освіти Російської імперії. Основні положення світогляду К. Д. Ушинського; головні ідеї теорії та практики педагога: антропологічні основи педагогіки; аспекти обґрунтування народної школи, формування в учнів національного характеру, переконань, світогляду, моралі, ставлення К. Д. Ушинського до праці в житті людини. Трактатування принципу народності й методичні інновації процесу навчання й виховання в поглядах Т. Г. Лубенця, Х. Д. Алчевської.

Література: [3; 6; 9; 15; 21].

Тема 7. Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.

Теорія та практика видатних педагогів XX ст.; основні положення педагогічної

4. Структура вивчення дисципліни

Назва теми	Кількість годин						ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота				
	Денна	Заочна	Денна	Заочна	Денна	Заочна			
Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної школи та педагогіки.									
<i>Тема 1.</i> Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.	4	2	4	1	8	15	2	4	Опитування
<i>Тема 2.</i> Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж. Руссо та Дж. Локка.	4		4	1	8	15			Тести
<i>Тема 3.</i> Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX століть.	4	2	4	1	8	15			Опитування
Змістовий модуль 2. Історія вітчизняної школи та педагогіки									
<i>Тема 4.</i> Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.	4		4		8	15	2	4	Тести, реферати
<i>Тема 5.</i> Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.	4	2	4		8	16			Вправи, презентації результатів виконаних завдань

Тема 6. Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).	4		4		8	16			Опитування, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Тема 7. Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А.С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.	6	2	6	1	8	16			Опитування, тести, вправи, презентації результатів виконаних завдань
Разом	30	8	30	4	48	108	4	8	

5. Тематика практичних занять.

Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної школи та педагогіки

Практичне заняття 1, 2. Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.

Мета: Узагальнити знання про освіту й виховання в античному світі (спартанська та афінська системи виховання, педагогічні ідеї античних філософів); дослідити історію становлення університетів; проаналізувати педагогічні ідеї епохи Відродження. Охарактеризувати епоху Нового часу; ознайомитися з основними етапами життєдіяльності Я. А. Коменського; проаналізувати складові концепції видатного чеського педагога.

Питання для обговорення:

1. Школа та педагогічна думка за часів Античності. Порівняльна характеристика систем освіти Спарти та Афін. Виховання, освіта й педагогічна думка в Давньому Римі.
2. Європейські університети: історія становлення, зміст освіти, особливості управління та діяльності.
3. Загальна характеристика епохи Відродження: сутність явища, представники, формування нового ідеалу виховання.
4. Гуманізм педагогічної системи Яна Амоса Коменського (1592- 1670):
 - а) характеристика основних етапів педагогічної діяльності Я. А. Коменського; мета і завдання виховання, фактори формування особистості;
 - б) принципи природовідповідності, гуманності та народності як основа педагогіки Я. А. Коменського, ідея пансофічної школи;
 - в) вікова періодизація й дидактичні ідеї Я. А. Коменського (завдання, принципи, правила, методи й форми організації навчання);
 - г) школа як «майстерня гуманності», вимоги до вчителя; д) ідеї морального виховання Я. А. Коменського.

Проблемні питання:

1. У чому полягають риси спільності й відмінності в спартанській та афінській виховних системах у цільовому та змістовому аспектах?

2. Доведіть існування ідеї природовідповідності в поглядах давньогрецьких педагогів.
 3. Поміркуйте щодо ролі та практичної можливості використання сократичної бесіди в сучасній школі.
 4. Чи зберігає класно-урочна система, розроблена Я. А. Коменським, свою актуальність і в наш час? Якщо так, то чому? Поміркуйте, які переваги має урок перед іншими формами організації навчальної роботи у школі. Чи має урок якісь об'єктивні недоліки, яких не вдається усунути й сьогодні?
- Література: [3; 14; 16; 19; 20; 21].

Практичне заняття 3, 4. Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж.Руссо та Дж. Локка.

Мета: Систематизувати знання про стан суспільного розвитку країн Західної Європи в період буржуазних революцій; засвоїти основні педагогічні ідеї Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо; порівняти основні положення педагогічних поглядів представників епохи Просвітництва.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика епохи Просвітництва в Західній Європі.
2. Педагогічні погляди Дж. Локка:
 - а) філософські та соціальні погляди як джерело побудови педагогічної концепції;
 - б) мета та завдання виховання; в) програма виховання джентльмена. «Думки про виховання».
3. Загально-педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо:
 - а) філософські та суспільно-політичні засади педагогічних ідей Ж.-Ж. Руссо; б) мета виховання та загально-педагогічні принципи Ж.-Ж. Руссо.
 - в) вікова періодизація, зміст навчання й виховання в кожному з періодів. «Еміль, або Про виховання».

Проблемні питання:

1. Дайте характеристику філософських і суспільно-політичних поглядів Дж. Локка. Поміркуйте про їх взаємозв'язок із теорією «чистої дошки» видатного англійського педагога.
2. Проаналізуйте твір Дж. Локка «Думки про виховання». Поясніть, чому в структурі цього твору та у своїй виховній системі Дж. Локк дотримується такої послідовності: фізичне виховання, моральне виховання, розумове виховання.
3. Сформулюйте сутність підходів Ж.-Ж. Руссо до вирішення проблеми факторів формування особистості. Чим відрізняється його підхід від позицій Я. А. Коменського та Дж. Локка? Чи є ці ідеї актуальними для вирішення проблем виховання в сучасних умовах?
4. Згадайте тлумачення принципу природовідповідності Я. А. Коменським, Ж.-Ж. Руссо, (наведіть цитати з відповідних творів). Сформулюйте своє розуміння цього принципу. Яке визначення знайшов він у сучасних концепціях національного виховання?

Література: [3; 14; 16; 19; 21].

Практичне заняття 5, 6. Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX століть.

Мета: Ознайомитися з основними етапами життя й діяльності Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта, А. Дістервега. Охарактеризувати основні положення педагогічних систем представників ідеї розвивального навчання.

Питання для обговорення:

1. Педагогічна система Й. Г. Песталоцці (1746-1827):
 - а) соціально-реформаторські ідеї Й. Г. Песталоцці, соціальнопедагогічна та освітня діяльність;
 - б) принципи природовідповідного та гармонійного розвитку особистості в теорії елементарної освіти.
2. Педагогічна система Й. Гербарта (1776-1841):
 - а) мета виховання в педагогічній системі Й. Гербарта; б) теорія виховання Й. Гербарта;
 - в) дидактичні погляди Й. Гербарта.
3. Педагогічна діяльність та погляди А. Дістервега (1790-1866):
 - а) освітній ідеал педагога;
 - б) мета та завдання виховання;
 - в) загальнопедагогічні принципи А. Дістервега;
 - г) дидактичні погляди.
4. Порівняльний аналіз педагогічних поглядів зазначених педагогів на мету та завдання виховання й навчання.

Проблемні питання:

1. Поміркуйте про відмінності трактування принципу наочності в дидактичних концепціях Я. А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, А. Дістервега.
2. Дістервег зазначав, що поганий учитель подає істину, а хороший учить її знаходити. У чому полягають особливості діяльності хорошого вчителя (методи навчання, які він застосовує) на думку А. Дістервега та на Вашу думку?
3. Поміркуйте про ставлення до фізичних покарань Я. А. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці. У чому полягає принципова відмінність у ставленні педагогів до цієї проблеми, чим вона зумовлена?

Література: [3; 14; 21].

Змістовий модуль 2. Історія вітчизняної школи та педагогіки

Практичне заняття 7, 8. Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.

Мета: Узагальнити знання про стан суспільного розвитку Київської Русі; засвоїти основні етапи розвитку писемності та шкільної освіти; ознайомитись із системою шкіл і методикою викладання в них; проаналізувати педагогічні пам'ятки Київської Русі; дослідити витоки вітчизняної духовної культури й системи духовних цінностей українців. Охарактеризувати процес становлення й розвитку системи середньої освіти (братські школи) та вищої освіти (Острозька академія); ознайомитися з чинниками

розвитку педагогічної думки й педагогічними поглядами українських просвітителів епохи Відродження й подальшого часу.

Питання для обговорення:

1. Виховання, освіта та педагогічна думка в Україні часів Київської Русі: виховання у прадавніх слов'ян, зародження писемності; провідні причини та головні ініціатори розвитку освіти; типи шкіл, зміст і методи навчання в них; аналіз твору «Повчання дітям» Володимира Мономаха.
2. Діяльність просвітителів українського походження на ниві європейської та вітчизняної освіти в XV – XVI століттях: Павло Русин; Юрій Дрогобич; Іван Вишенський.
3. Роль Острозької академії у формуванні національних традицій освіти й виховання.
4. Братські школи: виникнення, розвиток, їх роль у формуванні національної самосвідомості та культури. Педагогічна думка вчителів братських шкіл: брати Зизанії, Памва Беринда, Симеон Полоцький, Єпифаній Славинецький, Інокентій Гізель: завдання освіти й виховання, їх роль у житті суспільства й людини; принципи, зміст і методи освіти та виховання; вимоги до вчителів і батьків.

Проблемні питання:

1. Поміркуйте та сформулюйте аргументи, що доводять взаємозв'язок і взаємовплив народної та офіційної, наукової педагогіки.
2. Як розвивався народно-педагогічний ідеал українців у різні історичні епохи?
3. Сформулюйте моральний кодекс часів Київської Русі. Хто і в якому творі виклав такий кодекс? Як поєднуються в ньому основи традиційної народної та християнської моралі.
4. Сформулюйте причини становлення нового типу українського закладу освіти Острозької академії. Поміркуйте, в чому полягала новизна, з'ясуйте роль видатних особистостей (погляди й діяльність) у формуванні ідеалу української національної школи того часу.
5. Визначте роль Острозької академії та братських шкіл у поширенні освіченості серед українського населення, формуванні рис освіченості українців.

Література: [3; 14; 16; 22; 24].

Практичне заняття 9, 10. Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.

Мета: Схарактеризувати процес розвитку національної системи вищої освіти (Києво-Могилянської академії) та середньої (колегій) за часів національного відродження та подальшої денационалізації на українських землях (Лівобережна та Правобережна Україна). Проаналізувати вплив епохи

Просвітництва на розвиток прогресивних ідей української педагогічної думки та діяльності просвітників.

Питання для обговорення:

1. Становлення Київської братської школи-колегії-академії. Києво-Могилянська академія – осередок освіти й культури православних народів.
2. Педагогічна думка вітчизняних просвітителів XVIII століття (Григорій Сковорода,

Феофан Прокопович): загальнопедагогічні ідеї (мета освіти й виховання, принципи народності, природовідповідності; зміст та методи освіти й виховання; вимоги до вчителя.

3. Шкільництво Правобережної та Лівобережної України в період посилення колоніального гніту та денаціоналізації українського народу: розвиток католицьких колегіумів; діяльність Едукаційної комісії; стан українських шкіл; колегіуми – заклади середньої освіти; спеціальні школи; Попівська академія.

Проблемні питання:

1. Хто з українських гетьманів доклав найбільших зусиль для розвитку освіти в Україні? У чому полягали ці зусилля? Як ви оцінюєте рівень освіченості козацької верхівки, рядових козаків у різні періоди існування козацтва як військово-політичного явища?

2. У чому полягає внесок Петра Могили в розвиток освіти в Україні? З якими історичними фактами пов'язане те, що оцінки щодо його просвітницької діяльності не є однозначно позитивними.

3. Що являли собою школи мандрівних дяків як педагогічне явище? Література: [3; 11; 15; 21].

Практичне заняття 11, 12. Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).

Мета: Ознайомитися з основними положеннями освітніх реформ, що сформували систему освіти Російської імперії. Засвоїти основні положення світогляду К. Д. Ушинського; проаналізувати головні ідеї теорії та практики педагога: антропологічні основи педагогіки; аспекти обґрунтування народної школи, формування в учнів національного характеру, переконань, світогляду, моралі, визначити ставлення К. Д. Ушинського до праці в житті людини. Проаналізувати трактування принципу народності й методичні інновації процесу навчання й виховання в поглядах Т. Г. Лубенця, Х. Д. Алчевської.

Питання для обговорення:

1. Становлення системи освіти в Російській імперії за реформами XIX ст. Земські школи. Недільні школи.

2. К. Д. Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Антропологічні основи педагогіки. Ідея народності виховання як методологічний принцип педагогічної системи К. Д. Ушинського. Розробка педагогом національної системи виховання.

3. Дидактичні погляди К. Д. Ушинського: вирішення проблеми мети освіти: концепції формальної та матеріальної мети освіти; дидактичні принципи; урок і самостійна робота учнів; навчальні книги К. Д. Ушинського: нові методичні ідеї та застосування надбань народної педагогіки; вимоги до вчителя-вихователя та його підготовки.

4. К. Д. Ушинський про роль праці в розвитку особистості й суспільства.

5. Розвиток педагогічної думки та народної школи в Україні. Педагогічні ідеї та діяльність Т. Г. Лубенця, Х. Д. Алчевської.

Проблемні питання:

1. Як обґрунтував К. Д. Ушинський необхідність формування в дітей національного характеру, світогляду, моралі, духовності? Чи актуальні його міркування щодо цих питань для сучасної школи?
 2. Спираючись на аргументи статті К. Д. Ушинського «Праця в її психічному та виховному значенні», доведіть, що праця є головним інструментом створення матеріальних цінностей і необхідна для фізичного й духовного вдосконалення людини, для підтримки людської гідності, для свободи й щастя людини.
 3. Прокоментуйте вислови К. Д. Ушинського: «Саме виховання, якщо воно бажає щастя людині, повинне виховувати її не для щастя, а готувати до праці життя...». «Виховання повинне розвивати в людині звичку до праці, воно повинне дати їй можливість знайти для себе працю в житті».
- Література: [3; 6; 9; 14; 21].

Практичне заняття 13, 14, 15. Педагогічні системи видатних українських педагогів ХХ ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.

Мета: Оволодіти знаннями про теорію та практику видатних педагогів ХХ ст. Проаналізувати основні положення педагогічної системи А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського. Формувати у студентів здатність аналізувати педагогічні теорії, їх гуманістичні основи, враховуючи суспільно-політичні умови, в яких формувалися світогляди педагогів.

Питання для обговорення:

1. Джерела формування педагогічного світогляду А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.
2. Педагогічна система А. С. Макаренка:
 - 1) мета та принципи виховання; сутність педагогічного гуманізму;
 - 2) теорія колективу А. С. Макаренка:
 - а) принципи життєдіяльності колективу;
 - б) роль традицій у житті колективу;
 - в) місце праці в житті колективу;
 - г) естетична виразність;
 - д) дисципліна як результат виховання в колективі;
 - 3) проблеми сімейного виховання в педагогічній спадщині А.С. Макаренка;
 - 4) майстерність педагога-вихователя в теорії А. С. Макаренка.
3. Народознавчі та гуманістичні основи педагогічної системи В.О.Сухомлинського:
 - а) педагогічний гуманізм;
 - б) роль колективу у формуванні гармонійної особистості;
 - в) основи родинно-шкільного виховання. Впровадження ідей та засобів народної педагогіки.
4. Система морального виховання в школі В. О. Сухомлинського:
 - а) форми, методи та засоби виховання загальнолюдських цінностей;
 - б) проблеми виховання патріота, громадянина в педагогічній практиці В. О.

Сухомлинського.

5. Сутнісні характеристики процесу розумового виховання; методи навчальної роботи в початковій школі (школа радості), середній та старшій школі.

6. Роль праці у вихованні гуманної людини. Педагогічні принципи та вимоги до організації праці.

Проблемні питання:

1. Сформулюйте принципи побудови системи самоврядування у виховних закладах, якими керував А. Макаренко. Зробіть висновок, чи була ця система побудована на демократичних засадах?

2. У чому полягає діалектика інтересів колективу й особистості в теорії та практиці колективного виховання А. Макаренка? Чи є макаренківська теорія колективного виховання актуальною для сучасної школи? Обґрунтуйте свою точку зору.

3. У чому, на думку В. Сухомлинського, полягають «секрети» виховання дітей без покарань? Чи є методика такого виховання, на Вашу думку, посиленою для кожного вчителя?

Література: [4; 11; 14; 19; 21].

6. Самостійна робота.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Самостійна робота здобувача забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою.

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи здобувача на індивідуальних заняттях (консультаціях). Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Завдання виконує кожен здобувач шляхом підготовки творчої роботи у вигляді реферату з презентацією згідно із рекомендованою тематикою поданою нижче згідно свого порядкового номеру в журналі. Реферат – це завершена теоретична робота з конкретної проблематики (теми) в межах навчальної програми курсу. Реферат виконується здобувачем самостійно при консультуванні викладачем. Оформляється за стандартним зразком і подається викладачу за два тижні до екзамену. захист завдання шляхом усного звіту здобувача з підготовкою та оформлення презентації.

Ось основні вимоги до оформлення:

Загальні вимоги: **Обсяг:** 10 сторінок основного тексту (без урахування титульного аркуша, змісту, списку літератури та додатків). **Шрифт:** Times New Roman, розмір шрифту – 14. **Міжрядковий інтервал:** 1.5. **Поля:** Верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 10 мм. **Вирівнювання тексту:** По ширині. **Нумерація сторінок:** Зверху в правому куті, починаючи з другої сторінки (титульний лист не нумерується).

Структура реферату: **Титульний аркуш** (Назва закладу вищої освіти. Назва факультету та кафедри. Назва реферату. Прізвище, ім'я, по батькові автора. Науковий керівник. Місто і рік.). **Зміст** (Включає назви розділів роботи з вказанням сторінок). **Вступ** (Обґрунтування актуальності теми, мета і завдання роботи, методи дослідження, структура реферату). **Основна частина** (Складається з кількох розділів, кожен з яких має чітку назву та структуру). **Теоретичний аналіз:** (Огляд наукових джерел, обґрунтування проблеми). **Аналіз**

досліджень: (Може включати огляд практичних прикладів або даних, якщо це передбачено темою). **Висновки** (Короткий підсумок результатів дослідження, висновки щодо вирішення проблеми, рекомендації). **Список використаних джерел** (Оформлюється відповідно до стандартів (ДСТУ або міжнародні стилі – АРА, MLA тощо). Джерела подаються в алфавітному порядку). **Додатки** (за необхідності) (Таблиці, графіки, схеми, які є додатковими до тексту реферату).

Оформлення цитат і посилань: Прямі цитати: Обов'язково в лапках з посиланням на джерело. **Непрямі цитати (парафраз):** Обов'язково з посиланням на джерело. **Оформлення посилань:** В тексті через квадратні дужки або за допомогою підрядкових приміток, відповідно до обраного стандарту (наприклад, [1, с. 25] або (Автор, рік)).

Оформлення ілюстрацій, таблиць і схем: Таблиці: Нумеруються та мають заголовок зверху («Таблиця 1 – Назва»). **Ілюстрації** (схеми, графіки): Нумеруються та підписуються під зображенням («Рисунок 1 – Назва»). Ілюстрації та таблиці повинні бути згадані в тексті реферату.

№ п/п	Тематика
1.	Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.
2.	Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж. Руссо та Дж. Локка.
3.	Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX століть.
4.	Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.
5.	Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.
6.	Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).
7.	Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.

7.
ТРЕ
НІНГ
з
дисц
иплін
и
«Істо
рія
педаг
огіки
і
комп
арати
вна
педаг
огіка
»

Завдання для проведення тренінгу (на вибір студента*):

Розробка та проведення цих завдань допоможуть бакалаврам не тільки теоретично, а й практично зрозуміти основні аспекти історичного розвитку педагогічної думки та педагогічних ідей.

* Здобувачі освіти можуть самостійно або в групі до 3 осіб виконувати завдання на їх вибір. Якщо здобувачі освіти працюють в групі, то оцінюється не індивідуальна діяльність здобувачів, а загальна якість проекту та його представлення. Командна робота і результати виконання завдання вважаються основними критеріями оцінювання при роботі в групі. Робота в команді дозволить ефективно співпрацювати над завданнями, розподілити обов'язки та забезпечити глибше занурення в тематику завдання.

Якщо здобувач освіти працює самостійно, то оцінюється індивідуальна якість виконання завдання, включаючи глибину аналізу, оригінальність підходів та точність виконання. Основними критеріями оцінювання є відповідність завданням, чіткість і логічність представлених результатів, а також здатність самостійно знаходити та використовувати необхідні ресурси для досягнення цілей. Індивідуальна робота дозволяє здобувачеві проявити особисту ініціативу, критичне мислення і здатність до самостійного аналізу та рішення проблем.

Для кожного завдання є рекомендований формат подачі результатів, який детально описано в інструкціях до завдання. Проте, здобувачі освіти мають право самостійно вибрати формат подачі результатів, який найкраще відображає їх досягнення та відповідає поставленим цілям завдання.

Завдання 1: Аналіз педагогічних теорій різних епох

Опис: Опишіть з основні педагогічні теорії різних історичних епох та їх визначте їх значенням для сучасної освіти.

Кроки:

1. Розділіть студентів на групи, кожна з яких має дослідити педагогічну систему певного періоду (античність, середньовіччя, епоха Відродження, сучасність).
2. Кожна група готує презентацію, в якій коротко описує ключові ідеї тогочасної педагогіки та робить порівняння з сучасними освітніми підходами.
3. Після презентацій організуйте загальну дискусію, де студенти обговорюють переваги та недоліки історичних педагогічних підходів.

Форма подачі: Письмовий звіт або презентація з результатами аналізу.

Завдання 2: Кейс-стаді «Педагогічні ідеї великих мислителів»

- **Опис:** Вивчити ідеї відомих педагогів (Коменський, Руссо, Ушинський, Сухомлинський та ін.) та їх вплив на розвиток освіти.

Кроки:

1. Студенти індивідуально або в групах аналізують педагогічні ідеї одного з великих мислителів, застосовуючи їх до сучасних освітніх проблем.
2. На основі ідей цього педагога вони пропонують інноваційні рішення для покращення навчального процесу або виховання учнів у сучасній школі.
3. Завдання завершується обговоренням в групі, де студенти порівнюють пропозиції та вибирають найкращі.

Форма подачі: Письмовий звіт або презентація з результатами аналізу.

Завдання 3: Критичний аналіз джерел з історії педагогіки

Опис: Розвинути вміння критично працювати з першоджерелами та історичними документами.

Кроки:

1. Студенти отримують уривки з праць відомих педагогів або документи з історії освіти різних країн.
2. Їм потрібно проаналізувати ці тексти, виявити основні педагогічні ідеї та співвіднести їх із сучасними педагогічними підходами.
3. Після аналізу організовується групове обговорення, де студенти діляться своїми висновками.

Форма подачі: Письмовий звіт або презентація з результатами аналізу.

Завдання 4: Інтерактивний проєкт: «Видатні педагоги та їх вплив на освіту»

Опис: Ознайомити студентів з біографіями та основними педагогічними ідеями видатних мислителів.

Кроки:

1. Кожен студент або група студентів обирає видатного педагога (наприклад, Ян Амос Коменський, Жан-Жак Руссо, Йоганн Песталоцці, Костянтин Ушинський, Василь Сухомлинський).
2. Студенти мають підготувати презентацію, яка охоплює:

- Коротку біографію педагога.
- Основні педагогічні ідеї.
- Приклади застосування цих ідей у сучасній педагогічній практиці.

3. Після презентацій організується обговорення, де студенти аналізують внесок кожного педагога у розвиток освіти.

Форма подачі: Письмовий звіт або презентація з результатами аналізу.

Завдання 5: Рольова гра: «Історична педагогічна конференція»

Опис: Студенти відтворюють історичні освітні дебати та сформувані розуміння основних педагогічних напрямів.

Кроки:

1. Студенти поділяються на групи, кожна з яких представляє певний історичний період або педагогічну школу (класична освіта античності, середньовічні університети, педагогіка Просвітництва, педагогіка ХХ століття).
2. Кожна група має підготувати позицію своєї епохи щодо певної освітньої проблеми (наприклад, роль вчителя, методи навчання, роль учня).
3. Під час «конференції» студенти представляють свої аргументи та обговорюють, яка педагогічна школа найбільше відповідає сучасним викликам.
4. Після презентацій організується обговорення, де студенти аналізують внесок кожного педагога у розвиток освіти.

Форма подачі: Письмовий звіт або презентація з результатами аналізу.

8. Методи навчання

В освітньому процесі застосовуються: лекції; практичні заняття; індивідуальні заняття; виконання творчих завдань під керівництвом викладача та самостійно; виконання завдань з тренінгу.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.

В процесі вивчення дисципліни «Історія педагогіки» використовують наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100-бальною шкалою:

- поточне опитування;
- оцінювання виконання змістового модульного контролю 1 та 2;
- оцінювання виконання тренінгу;
- оцінювання самостійної роботи студентів;
- підсумковий екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія педагогіки» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання*	Модульний контроль 1**	Поточне оцінювання*	Модульний контроль 2**	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен

Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті.	Модульна контрольна робота (теми 1-3).	Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті.	Модульна контрольна робота (теми 4-7).	Оцінка за виконане завдання	Оцінка за виконане завдання	Теоретичне питання 1 – макс. 50 балів Теоретичне питання 2 – макс.50 балів
---	--	---	--	-----------------------------	-----------------------------	---

* Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

** Модульна контрольна робота проводиться у вигляді письмової роботи і складається з двох частин: 1) тестові завдання (10 тестів по 10 балів) та 2) теоретичне питання. Оцінка за модульну контрольну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих за виконання модульних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	“Задовільно”	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	✓ Мультимедійний проектор Epson EB-505 (1 шт.), рік виготовлення 2018, рік ведення в експлуатацію 2019 ✓ Екран проєкційний BRYAN 2:1,5 (1шт.)	1-7
2.	✓ Ноутбук (Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students; Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox).	1-7
3.	Фліпчарт	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Березюк О. С. Педагогічні погляди Лесі Українки. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/8248/95/>.

2. Вплив на розвиток вітчизняної педагогічної думки педагогічних ідей та діяльності П. П.

Блонського і С. Т. Шацького. URL : <http://studopedia.org/10-59450.html> .

3. Гайдученко Ю. О. Проблема духовно-морального виховання дітей у творчій спадщині Бориса Грінченка. URL : <http://srw.kspu.edu/wpcontent/uploads/2012/03/Gaidychenko.pdf> .

4. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> . (дата звернення: 15.12.2018).

5. Домбровська С. М. До вивчення питання про деякі механізми державного регулювання системи вищої освіти. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/tpdu/2010-4/doc/3/10.pdf> .

6. Дубасенюк О. А. Новаторські підходи до формування педагогічного колективу в загальноосвітніх закладах (30–80 pp. XX ст.). URL : <http://eprints.zu.edu.ua/1826/1/5.pdf> .

7. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради. 2014. № 37–38, ст. 2004. URL : <http://www.detut.edu.ua/node/260> .

8. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради. 2017. № 38–39. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> .

9. Зародження та розвиток культури в епоху палеоліту. URL : <http://sdamzavas.net/1-7906.html>

10. Іванченко А. В. А. С. Макаренко про мету й засоби виховання. А.С. Макаренко про мету й засоби виховання - Studentam.net.ua

11. Іващенко К. В. Педагогічна система А. Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування. URL : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2293/1/Pedagogichna_systema_Makarenka_samovryaduvannya.pdf .

12. Іващенко К. В. Станіслав Теофілович Шацький: життєвий та творчий шлях URL : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2294/1/Stanslav_Teofilovuch_Shatskui.pdf .

13. Ілійчук Л. В. Особистість учителя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. URL : <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ushynskiy/paper/viewFile/10/18>

14. Історія педагогіки: навчальний посібник для студентів ЗВО / Л. В. Задорожна-Княгницька. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с.

15. Мотрич В. Гуманістичні ідеї В. О. Сухомлинського та їх творче впровадження у навчально-виховний процес спеціальної школи-інтернату. URL : http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2013/2013_1_22.pdf

16. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

17. Кірдан О.Л. Педагогічні ідеї Миколи Леонтовича: джерельна база дослідження. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2022, Вип. 1 (25), С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.1.2022.258476>

18. Статті про Львів. Львівське Успенське братство, його школа і друкарня. URL : <http://map.lviv.ua/statti/isaevych3.html> .

19. Човрій С. Ю. Історія педагогіки. Історія вітчизняної педагогіки : методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання. Мукачево : МДУ, 2022. 70 с.

20. History of Education and Comparative Education: URL : <http://sisifo.fpce.ul.pt> .

21. Language Issues in Comparative Education Inclusive Teaching and Learning in NonDominant Languages and Cultures / Carol Benson and Kimmo Kosonen (Eds). Canada. URL : <https://www.sensepublishers.com/media/1624-language-issues-in-comparative-education.pdf>.

22. New Thinking in Comparative Education / Edited by Marianne A. Larsen; University of Western Ontario, Canada. URL : <https://www.sensepublishers.com/media/693-new-thinking-in-comparative-education.pdf>.

23. TOWARDS A COMPARATIVE PEDAGOGY / Robin Alexander; University of Cambridge From: Cowen, R. and Kazamias, A.M. (ed) International Handbook of Comparative Education, pp 923-942, Springer, 2009: URL : <http://www.robinalexander.org.uk/wpcontent/uploads/2012/05/IHCE-chapter-59-Alexander.pdf>.